Áhrif COVID-19 á íslenskan tónlistariðnað

Júní 2020

Samantekt

Tilgangurinn með þessari skýrslu er að greina áhrif COVID-19 á íslenskan tónlistariðnað og móta tillögur að mótvægisaðgerðum til viðbótar við þær aðgerðir stjórnvalda sem þegar hefur verið ráðist í. Aðilar að skýrslunni eru Félag íslenskra hljómlistarmanna, Félag íslenskra hljómplötuframleiðenda, Samtök flytjenda- og hljómplötuframleiðenda, STEF, Tónlistarborgin Reykjavík og Útflutningsskrifstofa íslenskrar tónlistar. Skýrslan var unnin í apríl, maí og júní árið 2020.

ÁSKORANIR

TÓNLISTARFÓLK

. Fjöldi tónlistarfólks starfar bæði sem launþegar og verktakar en slík samsett vinna getur einungis að hluta til verið nýtt í hlutabótaleið stjórnvalda.

. Einyrkjar á eigin kennitölu geta ekki nýtt sér hlutabótaleiðina.

. Tónlistarfólk er oft með sveiflukenndar tekjur og reiknar sér endurgjald einu sinni á ári sem hefur í för með sér synjun um bætur frá Vinnumálastofnun vegna vanskila á álagningu.

. Verkefna- og launasjóðir ná eingöngu til hluta tónlistarfólks. Tónlistarsjóður styður fyrst og fremst við innlend verkefni og reynslan sýnir að fólk sem er komið aðeins áleiðis á sínum ferli gengur illa að fá veitt úr sjóðnum.

. Stór verkefni í útflutningi tónlistar fá ekki óafturkræfan kostnað vegna aflýstra eða frestaðra tónleikaferðalaga bættan en þó er höggið af ferðabanninu mest fyrir verkefni sem stóla á erlenda markaði og tónleikaferðir erlendis.

. Færri tækifæri eru í boði fyrir lifandi tónlistarflutning erlendis og mikil samkeppni, það hefur leitt til þess að lægri greiðslur eru í boði fyrir lifandi tónlistarflutning í kjölfar COVID-19. Útlit er fyrir að staðan erlendis muni haldast erfið þar til 2021 í fyrsta lagi.

LIFANDI TÓNLISTARFLUTNINGUR

. Hér á landi njóta tónleikastaðir ekki opinbers stuðnings þrátt fyrir að vera ein af grundvallarstoðum íslensks tónlistarlífs. Rekstur tónleikastaða er alla jafna viðkvæmur, sér í lagi á svona litlum markaði, þannig að höggið af COVID-19 var þeim einstaklega þungbært.

. Mörgum tónlistarhátíðum var aflýst eða frestað vegna COVID-19 sem þýðir færri tækifæri fyrir tónlistarfólk að koma fram. Einnig er hætta á að hátíðum hér á landi fækki fái þær ekki aðstoð við að komast yfir erfiðasta hjallann. Fyrir hátíð eins og Iceland Airwaves sem að óbreyttu fer fram í haust eru rekstrarforsendur verulega breyttar vegna fækkunar erlendra gesta.

. Rekstrargrundvöllur tónleikahaldara, tækjaleiga og sjálfstætt starfandi tæknifólks hvarf á einni nóttu. Þessir aðilar eiga þó ekki rétt á lokunarstyrk þrátt fyrir að falla undir öll skilyrði lokunarstyrkja að undanskilinni formlegri lokun vegna sóttvarnarreglna.

. Líkt og tónlistarfólk eru sjálfstætt starfandi einstaklingar innan tónlistariðnaðarins í mörgum tilfellum með sveiflukenndar tekjur og reikna sér endurgjald einu sinni á ári. Þar að auki er samsett vinna einnig algeng. Þetta hefur áhrif á umsókn þeirra um atvinnuleysisbætur og takmarkar þau úrræði sem eru í boði fyrir þessa aðila.

TÓNLISTARTENGD FYRIRTÆKI

. Mikill samdráttur í tekjum í kjölfar samkomu- og ferðabanns og fjárstreymisvandi hefur áhrif á aðfangakeðjuna. Mörg fyrirtæki í tónlist falla ekki undir lokunarstyrki og önnur neyðaraðstoð vegna tekjufalls hefur ekki verið í boði.

. Í kjölfar tilslakana á samkomubanni og opnun landamæra Íslands og einnig vegna þess hversu vel hefur tekist til að ráða niðurlögum COVID-19 hér á landi gefast nú tækifæri til að markaðssetja sérkenni Íslands í tónlist, m.a. hljómplötuverslanir, tónlistarhátíðir og Ísland sem upptökuland. Mikilvægt er að nýta þau tækifæri.

. Mikið um aflýstar bókanir og óvissa með framhald á tónleikahaldi á Íslandi en ekki síður erlendis. Lægri verð í boði fyrir lifandi tónlistarflutning en fyrir samkomubann. Skilar sér í lægri tekjum til umboðs- og bókunarfyrirtækja.

. Tónlistariðnaðurinn á Íslandi er í hraðri þróun en þó skammt á veg kominn. Fyrirtæki í umsýslu tónlistarverkefna eru fá og takmarkaður stuðningur er í boði fyrir þau. Öflugt stuðningsumhverfi fyrir þessa gerð af fyrirtækjum er grundvöllurinn fyrir að hægt sé að byggja upp þróaðan tónlistariðnað á Íslandi.

Tillögur að mótvægisaðgerðum

Til grundvallar tillögum liggja áskoranir og þær aðgerðir sem stjórnvöld hafa þegar ráðist í. Jafnframt var litið til annarra landa til að skoða hvaða aðgerðir þar hafa skilað árangri.

AÐGERÐIR

NEYÐARAÐSTOÐ Opinber aðstoð vegna beinna áhrifa COVID-19

. Taka þarf betra tillit til samsettrar vinnu í lögum um atvinnuleysisbætur og hlutabætur.

. Sjálfstætt starfandi á eigin kennitölu þurfa að geta haldið áfram rekstri þrátt fyrir að hlutabótaleiðin eða atvinnuleysisbætur séu nýttar.

. Gera þarf aðilum innan tónlistariðnaðarins sem ekki áttu kost á lokunarstyrk kleift að sækja um bætur fyrir rekstrarkostnaði og öðrum óafturkræfum kostnaði. Þetta ætti við um tónlistarfólk og fyrirtæki á borð við tækjaleigur, tónleikahaldara, tónlistarhátíðir og umboðsfyrirtæki.

. Bæta tap tónhöfunda á höfundarréttargjöldum frá STEFi vegna aflýstra tónleika og lækkun á tekjum vegna bakgrunnstónlistar sem er afleiðing þess að verslanir og þjónustuaðilar lokuðu. STEF getur séð um útreikning á umfangi á tapi höfundarréttargjalda og þann útreikning geta meðlimir STEFs notað til að sækja um bætur. Sambærilegar aðgerðir þyrftu að vera í boði fyrir flytjendur og framleiðendur tónlistar sem einnig verða fyrir tekjuskerðingu vegna bakgrunnstónlistar. Þar getur SFH, sem sér um að rukka þau gjöld, séð um útreikning á tapi í samstarfi við stjórnvöld.

. Setja þarf á fót veglegan stuðningspakka til handa aðilum sem sinna lifandi tónlistarflutningi, þar á meðal tónleikastaði, tónleikahaldara, tónlistarhátíðir og tónleikabókara.

. Lækka þarf fasteignagjöld tímabundið fyrir tónleikastaði í eigin húsnæði og veita leigustuðning til tónleikastaða í leiguhúsnæði.

Mælt er með því að litið sé til Danmerkur þar sem búinn var til sérstakur bótapakki fyrir sjálfstætt starfandi einstaklinga, þar með talið listafólk. Í þeirri leið geta aðilar, að uppfylltum lágmarksskilyrðum, fengið tímabundnar bætur sem hlutfall af tekjutapi.

Mælt er með því að litið sé til Þýskalands, þar sem 150m EUR er varið í stuðning við þessa aðila og til Hamborgar, þar sem 25m EUR er veitt í neyðaraðstoð til menningarstofnana.

STYÐJANDI AÐGERÐIR Aðkallandi aðgerðir til að styrkja tónlistariðnaðinn á viðkvæmum tímum. Samspil hins opinbera og aðila innan tónlistariðnaðarins

. Aðkallandi aðgerðir til að styrkja tónlistariðnaðinn á viðkvæmum tímum. Samspil hins opinbera og aðila innan tónlistariðnaðarins

. Setja á fót sjóð sem lítil fyrirtæki geta sótt um í fyrir tímabundinni rekstrarráðgjöf til að vinna gegn áhrifum ástandsins á markaði og virðiskeðjur fyrirtækjanna.

. Fjárhagslegur stuðningur við verkefni sem styðja við frumkvöðlastarfsemi og nýsköpun innan tónlistariðnaðarins, til dæmis tónlistarhraðalinn Firestarter.

. Endurskoða þarf sjóði og listamannalaun bæði hvað varðar upphæðir og úthlutunarreglur svo að þau endurspegli tónlistariðnaðinn sem atvinnugrein með mikla vaxtarmöguleika á alþjóðavettvangi.

. Tryggja þarf aðkomu tónlistariðnaðar að nýjum herferðum á vegum Íslandsstofu annarsvegar og Reykjavíkurborgar hinsvegar.

. Tryggja áframhaldandi fjármögnun á verkefninu Record in Iceland og skoða endurgreiðsluhlutfall vegna hljóðritunarkostnaðar sem fellur til á Íslandi ásamt því að endurskoða skilyrði fyrir endurgreiðslum.

. Vinna markvisst að því að markaðssetja sérkenni Íslands þegar kemur að tónlist, m.a. hljómplötuverslanir, tónlistarhátíðir og Ísland sem upptökuland.

. Mælt er með að líta til Finnlands þar sem settar voru 700m EUR í viðskiptaþróunaraðstoð fyrir lítil og meðalstór fyrirtæki vegna áhrifa COVID-19.

AÐGERÐIR INNVIÐA Aðgerðir á ábyrgð tónlistariðnaðarins sjálfs

. Vinna að stofnun formlegs bandalag íslenskra tónleikahaldara og skoða álíka samstarf tónleikastaða.

. Formgera betur samstarf á milli tónlistarfélaga- og samtaka og vinna að stofnun heildarsamtaka í íslenskum tónlistariðnaði.

. Skerpa á hlutverki mismunandi stofnana og samtaka innan tónlistar þegar kemur að ráðgjöf, stuðningi og fræðslu á landsvísu.

. Auka fræðslu með áherslu á fjármál og rekstur fyrir tónlistarfólk og rekstraraðila innan tónlistariðnaðar.

. Bjóða upp á vinnustofu í erlendri markaðssetningu fyrir íslenskar tónlistarhátíðir.

TÓNLISTARBORGIN REYKJAVÍK

FÉLAG HLJÓMPLÖTUFRAMLEIÐENDA